

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przygotowań do VI konferencji ministerialnej WTO: stanowisko EKES-u

(2006/C 28/21)

Dnia 10 lutego 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, działając na podstawie art. 29 ust. 2 swojego regulaminu wewnętrznego, podjął decyzję o sporządzeniu opinii w sprawie przygotowań do VI konferencji ministerialnej WTO: stanowisko EKES-u.

Sekcja ds. Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 10 października 2005 r. Sprawozdawcą był **Staffan NILSSON**.

Na swojej 421. sesji plenarnej w dniach 26 i 27 października 2005 r. (posiedzenie z dnia 27 października 2005 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 95 do 4, przy 3 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

Streszczenie

1. Zdaniem EKES-u sukces konferencji ministerialnej w Hongkongu byłby wyraźnym sygnałem dającym pewność, że Państwa Członkowskie oddane są idei solidnego, wielostronnego systemu handlowego. Zwiększyłby on również zaufanie wobec gospodarki światowej w obliczu niepewności związanych z szokiem paliwowym, zagrożeniami bezpieczeństwa światowego oraz rosnącymi naciskami o charakterze protekcyjnym.

2. EKES jest zaniepokojony powolnym przebiegiem negocjacji przed zbliżającą się konferencją ministerialną w Hongkongu. W nadchodzących tygodniach potrzeba będzie znaczących postępów we wszystkich obszarach negocjacyjnych, aby rozwiązać niektóre z kwestii spornych oraz dotrzymać ustalonego harmonogramu negocjacji.

3. EKES wzywa do dokładniejszego rozróżniania pomiędzy krajami rozwijającymi się. Komitet potwierdza, że postanowienia dotyczące specjalnego i odrębnego traktowania krajów rozwijających się stanowią integralną część porozumień WTO oraz że należy ich przestrzegać w toczących się negocjacjach. Trzeba wziąć zwłaszcza pod uwagę problemy krajów najsłabiej rozwiniętych. Kraje o niskich dochodach należy wspierać poprzez programy pomocy technicznej w sferze wymiany handlowej oraz rozbudowę potencjału gospodarczego, tak aby mogły one bardziej uczestniczyć w światowym handlu.

4. Zdaniem EKES-u do czasu konferencji w Hongkongu należy doprowadzić do zbliżenia stanowisk Państw Członkowskich w kwestii ustalenia wiążących zasad dla wszystkich form wspierania eksportu oraz sposobu traktowania i zakresu redukcji wsparcia dla produkcji rolnej zakłócającego wymianę handlową, a także w kwestii takiego sposobu obniżenia ceł, który ułatwi dostęp do rynków, pozostawiając jednocześnie państwom swobodę manewru niezbędną dla ochrony strategicznych działów rolnictwa.

5. Udane negocjacje w dziedzinie rolnictwa są warunkiem dla prawdziwego postępu w innych dziedzinach negocjacji. EKES podkreśla, że w trwającym cyklu negocjacji Unia Europejska poczyniła już wiele ustępstw w dziedzinie rolnictwa: wymienić tu można inicjatywę „wszystko oprócz broni” (2001), oderwanie płatności bezpośrednich w WPR od wielkości produkcji (2003) czy zobowiązanie do likwidacji dopłat

do eksportu (2004). Czas teraz, by inne kraje podjęły niezbędny wysiłek dla osiągnięcia ogólnoswiatowego porozumienia.

6. EKES potwierdza, że w kwestii dostępu do rynku dla towarów nierolnych (NAMA) Państwa Członkowskie powinny porozumieć się w zakresie formuły obniżania ceł oraz innych kluczowych elementów pakietu NAMA, a także uzgodnić na konferencji ministerialnej w Hongkongu odpowiednie wielkości liczbowe.

7. EKES ubolewa nad niezadowolającymi jak dotąd wynikami negocjacji w dziedzinie usług i popiera inicjatywę poszukiwania uzupełniających metod i trybu prowadzenia negocjacji w obszarze usług w kolejnych miesiącach poprzedzających konferencję ministerialną w Hongkongu.

8. EKES uważa, że w sprawach antydumpingowych oraz dotyczących subwencji Państwa Członkowskie powinny dojść przynajmniej do ogólnego porozumienia w tych kwestiach, w których ministrowie powinni postanowić o rozpoczęciu negocjacji w oparciu o teksty prawne.

9. EKES wzywa do jak najszybszego usunięcia barier dla wymiany handlowej towarów i usług w zakresie ochrony środowiska oraz przygotowania wykazu takich towarów i usług w porę przed konferencją ministerialną w Hongkongu.

10. EKES sądzi, że ważne jest, by cieszące się międzynarodowym uznaniem fundamentalne standardy pracy MOP zostały włączone do międzynarodowego systemu wymiany handlowej oraz wzywa do przyznania MOP statusu stałego obserwatora przy WTO. Komitet dostrzega konieczność nadania nowego rozmachu światowej debacie poświęconej prawom społecznym.

11. EKES zachęca różne organizacje społeczeństwa obywatelskiego do angażowania się w kampanie informacyjne dotyczące problematyki Programu z Doha oraz aktywnego wkładu, poprzez własne oceny i propozycje, na drodze do sukcesu w realizacji założeń rozwoju zrównoważonego. Komitet opowiada się za nawiązaniem zinstytucjonalizowanego dialogu pomiędzy WTO a społeczeństwem obywatelskim, a także za udziałem zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w mechanizmie rozwiązywania sporów.

12. Zasadniczo należy wzmacniać demokratyczny charakter oraz zwiększać przejrzystość działania WTO. EKES już wcześniej postulował zapewnienie WTO wymiaru parlamentarnego

1. Wstęp

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny już we wcześniejszych opiniach przedstawiał swoje stanowisko wobec konferencji ministerialnych WTO — czwartej w Doha⁽¹⁾ w 2001 roku oraz piątej w 2003 r. w Cancún⁽²⁾. Opinie te nadal mają istotne znaczenie. Niniejsza opinia w sprawie VI konferencji ministerialnej WTO w Hongkongu koncentruje się na negocjacjach prowadzonych obecnie w ramach rundy Doha (oficjalnie nazywanej „Programem rozwoju z Doha”), poprzedzających planowaną na grudzień 2005 r. konferencję ministerialną WTO w Hongkongu.

1.2 Poglądy Komitetu odnośnie procesu negocjacji WTO znajdują odzwierciedlenie również w innych opiniach, jak np. w opinii Komitetu⁽³⁾ w sprawie komunikatu Komisji w sprawie społecznego wymiaru globalizacji⁽⁴⁾. Przy okazji obecnych prac dotyczących współpracy z państwami AKP porusza się również zagadnienia bezpośrednio wiążące się z negocjacjami WTO, jako że tak zwane umowy o partnerstwie gospodarczym (Economic Partnership Agreements — EPA), opracowywane w ramach Porozumienia z Cotonou do roku 2007, odpowiadać muszą wymogom WTO. EKES wydał również opinię w sprawie: „Układ ogólny w sprawie handlu usługami (GATS) — negocjacje w sprawie Sposobu 4 (obecność osób fizycznych)”⁽⁵⁾.

1.3 Rundę z Doha rozpoczęła w roku 2001 IV konferencja ministerialna zorganizowana w Doha. W oficjalnych dokumentach nazywana jest ona w zasadzie „Programem pracy z Doha”, niemniej od tego czasu zwykło się o niej mówić jako o „Programie rozwoju z Doha (DDA)”. Ta runda negocjacji powinna się zakończyć w styczniu 2005 r. Na V konferencji ministerialnej w Cancún podjęto się dokonania śródkresowego przeglądu, jednak prowadzone negocjacje zakończyły się fiaskiem i nie wydano żadnej deklaracji ministerialnej. W kwestiach merytorycznych dokonano jednak pewnych postępów. W lipcu 2004 r. podjęto nową inicjatywę, której realizacja rozpoczęła się wraz z przyjęciem 1 sierpnia przez Radę Ogólną WTO tak zwanego pakietu lipcowego. W ten sposób można było wznowić negocjacje z założeniem osiągnięcia porozumienia najpóźniej do grudnia 2005 r. Od tego czasu zorganizowano szereg minikonferencji ministerialnych celem zapewnienia politycznego wkładu w negocjacje koncentrujące się raczej na zagadnieniach technicznych. Obecnie pozostaje nadzieja, że na VI konferencji ministerialnej w Hongkongu uda się osiągnąć wystarczające postępy, by można było zakończyć negocjacje w 2006 r.

(1) „Przygotowania do IV konferencji ministerialnej WTO: stanowisko EKES-u”, sprawozdawca: p. VEVER, współsprawozdawca p. SANCHEZ (Dz.U. C 36 z 8.2.2002, str. 99).

(2) „Przygotowania do V konferencji ministerialnej WTO”, sprawozdawca: p. VEVER (Dz.U. C 234 z 30.9.2003, str. 95).

(3) „Społeczny wymiar globalizacji – wkład polityki unijnej w rozszerzenie korzyści na wszystkich”, sprawozdawcy: Thomas ETTY oraz Renate HORNUNG-DRAUS (Dz.U. C 234 z 30.9.2003, str. 41).

(4) COM(2004) 383 końcowy

(5) „Układ ogólny w sprawie handlu usługami (GATS) - negocjacje w sprawie Sposobu 4 (obecność osób fizycznych)”, sprawozdawca: Susanna FLORIO.

1.4 Do rozpoczęcia VI konferencji ministerialnej w Hongkongu pozostało już tylko kilka tygodni, jednak w wielu obszarach negocjacyjnych potrzeba jeszcze znacznych postępów. W chwili obecnej warunki dla zamknięcia rundy negocjacyjnej z Doha do końca grudnia 2005 r. wydają się niewystarczające. Gdyby konferencja ministerialna w Hongkongu zakończyła się niepowodzeniem, wiązałoby się to z szeregiem negatywnych konsekwencji:

- osłabiłoby to WTO jako organizację;
- mogłoby nastąpić odejście od systemu wielostronnych negocjacji pod auspicjami WTO na rzecz porozumień bilateralnych i regionalnych, co nie przysłużyłoby się najlepiej krajom rozwijającym się;
- ucierpiałaby gospodarka światowa oraz nastąpiłby spadek zaufania do rozwoju gospodarczego, a także wzrosłaby niepewność co do przyszłości;
- udzielony rządowi USA przez Kongres mandat negocjacyjny wygasa 30 czerwca 2007 r., co stanowi o dodatkowej niepewności, jako że nie wiadomo, czy ów mandat zostanie odnowiony.

2. Wznowiona runda Doha — stanowisko EKES w przededniu VI konferencji ministerialnej WTO

2.1 Program rozwoju z Doha koncentruje się zwłaszcza na potrzebach krajów rozwijających się. Wśród negocjowanych obecnie obszarów, w których konieczne jest porozumienie w sprawie liberalizacji handlu, wymienić można:

- **rolnictwo**, gdzie chodzi o lepszy dostęp do rynku, redukcję zakłócających wymianę handlową dotacji krajowych oraz obniżenie subwencji do eksportu;
- **dostęp do rynku dla towarów nierolnych (NAMA)**, gdzie chodzi o poprawę dostępu do rynku dla produktów nierolnych, tzn. towarów przemysłowych;
- **usługi**, gdzie negocjacje koncentrują się na liberalizacji oraz poprawie dostępu do rynku w ramach układu GATS (General Agreement on Trade in Services);
- **procedury handlowe**;
- **specjalne i odrębne traktowanie krajów rozwijających się — program rozwoju**, gdzie rozważa się kwestie istotne z punktu widzenia krajów rozwijających się;
- **regulacje antydumpingowe**;
- **kwestie społeczne**;
- **problematykę ochrony środowiska**.

3. Negocjacje w sprawie rolnictwa

3.1 EKES odnotowuje, że UE przyjęła na siebie wiodącą rolę w negocjacjach rolnych. UE przeprowadziła już daleko idące reformy wspólnej polityki rolnej i oznajmiła swoją gotowość do stopniowego znoszenia refundacji wywozowych pod dwoma warunkami. Po pierwsze pozostałe państwa powinny podjąć podobne zobowiązania w odniesieniu do wszystkich bezpośrednich i pośrednich refundacji wywozowych, włącznie z pomocą żywnościową, służących im do sterowania rynkiem. Po drugie — jak zaznaczyli we wspólnym liście z maja 2004 r. komisarz europejski ds. handlu zewnętrznego Pascal LAMY oraz komisarz ds. rolnictwa Franz FISCHLER — likwidacja dopłat do eksportu możliwa będzie tylko w ramach wyważonego porozumienia we wszystkich trzech obszarach negocjacji w sprawie rolnictwa.

3.2 Zdaniem EKES-u konieczny jest wyważony postęp we wszystkich trzech grupach zagadnień negocjacji rolnych, jakimi są: dostęp do rynku, pomoc państwa i konkurencja w eksporcie. Nic nie jest postanowione dopóki nie podejmie się decyzji we wszystkich obszarach.

3.3 Komitet postrzega za istotne, by inne państwa-eksporterzy poszły za przykładem UE i wysunęły podobne propozycje. Przede wszystkim państwa, które prowadzą państwowe przedsiębiorstwa handlowe (State Trading Enterprises), udzielają kredytów eksportowych, jak również kraje, które wykorzystują pomoc żywnościową w celach handlowych, powinny podjąć kroki, które przyniosą postępy w negocjacjach.

3.4 Reformę wspólnej polityki rolnej przeprowadzono z zamiarem m. in. utworzenia drogi dla przyszłego porozumienia w ramach WTO. Zdaniem Komitetu należy ją podtrzymywać we wszystkich jej aspektach. Niektóre Państwa Członkowskie nawoływały niekiedy do ostrzejszych działań w ramach wspólnej polityki rolnej, jej renacjonalizacji lub nawet do całkowitego zniesienia. Często przywoływane są w tym kontekście negocjacje w ramach WTO i potrzeby krajów rozwijających się. Z punktu widzenia Komitetu nie przystaje to jednak do idei europejskiego rynku wewnętrznego. Należy także mieć na uwadze, że przeprowadzone reformy nie zostały jeszcze w pełni wdrożone i że nie można w chwili obecnej ocenić ich wpływu. Dlatego też wyniki rundy z Doha w tym zakresie nie mogą wykraczać poza przeprowadzone reformy wspólnej polityki rolnej.

3.5 Szczególnie ważnym zagadnieniem jest, jak podczas negocjacji traktowane będą tematy, które nie dotyczą bezpośrednio handlu, takie jak wielofunkcyjność, ochrona zwierząt, jakość czy bezpieczeństwo żywności. Porozumienie w sprawie rolnictwa wymaga wzięcia pod uwagę tych niezwiązanych z handlem kwestii. Nie jest jednak jasne, w jaki sposób miałyby to nastąpić. Trudność polega na tym, jak uwzględnić nie tylko te ważne zagadnienia, ale także np. kwestie fitosanitarne i inne, nie utrudniając jednocześnie w protekcyjnistyczny sposób konkurencji. Jeżeli WTO i zawarte w ramach tej organizacji porozumienia mają jednak uzyskać akceptację obywateli i poparcie społeczne, zagadnienia te trzeba uwzględniać w obecnych i przyszłych negocjacjach w sprawie wolnego handlu.

3.6 W tym kontekście warty uwagi jest także fakt, że różne funkcjonujące na rynku podmioty promują swoje własne programy i standardy. Na przykład EUREP, grupa dużych europejskich przedsiębiorstw handlowych, postanowiła niedawno na jednej z konferencji z udziałem przedstawicieli większości kontynentów rozszerzyć zakres swojego standardu dobrej praktyki rolniczej (EUREP-GAP). Nawet jeżeli wymagania standardu pozostają częściowo na niskim poziomie i znajdują się jak dotąd poniżej wymogów prawnych niektórych państw, pokazuje to zdaniem EKES-u, że uczestnicy rynku z jednej strony muszą, a z drugiej także chcą podążać za globalnym trendem wysiłków mających na celu zwiększenie zaufania klientów do oferowanych produktów.

3.7 Od maja 2005 roku obowiązuje także po raz pierwszy międzynarodowa norma Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (OIE), co mogłoby stanowić pierwszy krok w kierunku ustanowienia międzynarodowych reguł w ramach WTO.

4. Dostęp do rynku dla towarów nierolnych (NAMA)

4.1 W skali globalnej UE jest uczestnikiem wymiany handlowej o najniższych cłach na towary przemysłowe. Ponadto, na rynek UE trafiają produkty importowane z wielu krajów na podstawie umów bilateralnych i innych, lub w ramach jednostronnych zobowiązań, przyznających niektórym krajom prawo do preferencyjnego traktowania albo uprzywilejowaną pozycję w ramach systemu Ujednoczonych Preferencji Celnych oraz inicjatywy „Wszystko oprócz broni”. EKES już przy wcześniejszych okazjach opowiadał się za szerszą, wielostronną redukcją cła, zwłaszcza na produkty związane z ochroną środowiska i towary o szczególnym znaczeniu dla krajów rozwijających się.

4.2 Niższe cła mogą umożliwić biednym krajom rozwijającym się oraz krajom najsłabiej rozwiniętym łatwiejszy dostęp do szeregu rynków w krajach rozwiniętych. Być może, co ważniejsze, stałyby się one stymulatorem do rozwoju handlu na linii Południe-Południe. Przede wszystkim kraje najlepiej rozwinięte spośród krajów rozwijających się powinny zobowiązać się do większego otwarcia swoich rynków. EKES uważa, iż kraje takie jak Argentyna, Brazylia czy Indie, osiągnęły już wystarczający poziom rozwoju. W negocjacjach powinny one przedstawić oferty odpowiadające poziomowi rozwoju gospodarczego, na jakim się znajdują, trudno przecież gwarantować im taką samą elastyczność, jak ma to normalnie miejsce w przypadku krajów rozwijających się. Zgodnie z postanowieniami tzw. „pakietu lipcowego”, kraje najsłabiej rozwinięte nie muszą dokonywać żadnych redukcji cła.

4.3 Komitet jest zdania, że podobnie jak w obszarze rolnictwa, negocjacje obejmować powinny wszystkie tzw. związane taryfy celne dla zwiększenia przejrzystości i pewności handlu i transakcji. Tzw. niezwiązane stawki celne stawiałyby te kraje rozwijające się oraz kraje najsłabiej rozwinięte, które związały swoje taryfy celne, w niekorzystnej sytuacji.

4.4 Zdaniem EKES-u należy wyraźnie wskazać pozataryfowe bariery w handlu, jak np. normy techniczne, przepisy administracyjno-techniczne czy nieskoordynowane procedury postępowania, oraz eliminować je wszędzie, gdzie to tylko możliwe. W ramach starań o wspólne zasady etykietowania i certyfikacji, trzeba wynegocjować porozumienia dotyczące obniżania technicznych barier dla wymiany handlowej. W ramach negocjacji WTO należy uwzględnić w zdecydowanej części istniejące normy międzynarodowe.

4.5 Układ GATT oraz regulamin WTO dopuszczają wprowadzenie ograniczeń wymiany handlowej, o ile mają one służyć ochronie zdrowia ludzkiego, zwierząt, roślin lub zachowaniu nieodnawialnych zasobów naturalnych, wszakże pod warunkiem, że środkom tym towarzyszą ograniczenia krajowej produkcji lub konsumpcji. Tak więc na przykład w przypadku sprzeczności pomiędzy postanowieniami Porozumienia w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych (SPS) a układu GATT, pierwszeństwo zachowuje to pierwsze. Ochrona ta, zdaniem EKES-u, powinna być również w pełni respektowana we wszelkich przyszłych porozumieniach.

4.6 Komitet popiera wniosek Komisji postulujący wprowadzenie tzw. prostej formuły szwajcarskiej z jednym współczynnikiem dla wszystkich krajów rozwiniętych oraz różnymi współczynnikami dla krajów rozwijających się, zależnie od tego, jak korzystają one z zasad elastyczności zgodnie z punktem 8 (tzn. im mniejsze wykorzystanie środków elastyczności tym wyższy współczynnik, a co za tym idzie tym mniejsza redukcja cel zgodnie z formułą). Ważne jest, aby w ciągu tygodni pozostałych jeszcze do rozpoczęcia konferencji ministerialnej w Hongkongu kraje członkowskie WTO doszły do porozumienia w sprawie struktury i formy redukcji cel oraz w sprawie innych kluczowych elementów pakietu NAMA.

4.7 Komitet popiera ustalenia zespołu negocjacyjnego, aby rozmowy dotyczące NAMA rozciągnąć na wszystkie produkty nieobjęte załącznikiem 1 do porozumienia w sprawie rolnictwa. Ponadto EKES opowiada się za aktywnym zaangażowaniem UE w negocjacje dotyczące sektorowych komponentów celnych odnośnie NAMA, które prowadzone są na zasadzie masy krytycznej. EKES stwierdza, że do grudnia trzeba będzie w szybkim tempie opracować inne zagadnienia wielkiej wagi, takie jak przeliczanie ekwiwalentów taryfowych wyrażonych *ad valorem* czy postępowanie z niezwiązanymi stawkami celnymi.

4.8 Jak dotąd postępy w negocjacjach są na tyle niezadowalające, że nie można realistycznie oczekiwać, że konferencja ministerialna w Hongkongu w grudniu 2005 r. przyniesie rozstrzygnięcia.

5. Usługi

5.1 Duże możliwości przyszłych zmian drzemą w Układzie ogólnym w sprawie handlu usługami (GATS). Jest to obszar negocjacji, w którym odnotowuje się najmniej postępów. Państwa Członkowskie ze swojej strony podjęły jedynie

niewielkie i niezbyt daleko idące zobowiązania. A przy tym chodzi o dziedzinę szczególnie istotną dla UE. Usługi stanowią w bogatych państwach ok. 65 % całkowitej produkcji, a nawet w biednych krajach jej około 40-procentowy udział w całkowitej produkcji jest relatywnie wysoki. Handel usługami stanowi natomiast jedynie 20 % handlu światowego.

5.2 Efektywny sektor usługowy jest istotnym elementem każdej gospodarki. Trudno jest wyobrazić sobie kraj o wysokim, trwałym wroście gospodarczym i rosnących obrotach w handlu z zagranicą, bez nowoczesnej infrastruktury usługowej w takich branżach jak finanse, obsługa prawna i inne usługi świadczone przez przedstawicieli wolnych zawodów, usługi telekomunikacyjne i transportowe. Ponadto należy pamiętać, że usługi (telekomunikacja, dystrybucja, bankowość, itp.) mają również zasadniczy wkład w produkcję towarów.

5.3 EKES ubolewa nad niską jakością początkowych, a później zmienionych ofert, które nie przewidywały dalej idącej liberalizacji w sektorze usług. Większe spośród gospodarek krajów rozwijających się (np. RPA, Brazylia, Wenezuela) oraz niektóre kraje rozwinięte (np. USA) w dziedzinie dostępu do rynku powinny pójść na głębsze ustępstwa celem stworzenia nowych możliwości w zakresie handlu, inwestycji i zatrudnienia dla usługodawców globalnych. Jako zachęcający przykład wspomnieć należy konstruktywną rolę Indii w negocjacjach w obszarze usług.

5.4 EKES opowiada się za uwzględnieniem stopnia rozwoju biedniejszych krajów rozwijających się oraz stawianiem krajom najsłabiej rozwiniętym tylko niewielu wymogów. Niemniej jednak ważne jest, by kraje najsłabiej rozwinięte nadal zobowiązane były do uczestnictwa w negocjacjach w dziedzinie usług, przede wszystkim ze względu na ich własne interesy gospodarcze.

5.5 W swojej opinii w sprawie sposobu 4 GATS, EKES z zadowoleniem przyjmuje zaproponowane przez UE ułatwienie tymczasowego świadczenia usług. Komitet podkreśla, że ważne jest, aby podjąć działania w celu wprowadzenia ochrony pracowników z umowami o pracę na czas określony oraz zagwarantowania niedyskryminacji i wprowadzenia odpowiednich mechanizmów kontroli. Komitet zasadniczo odnosi się pozytywnie do propozycji Europejskiego Forum Usług (ESF), aby opracować w ramach WTO przepisy dotyczące zezwolenia GATS. Ułatwiłoby to wjazd usługodawców do UE i państw trzecich oraz zapewniłoby większą przejrzystość kontroli wykorzystania sposobu 4. Komitet wzywa również UE, aby w chwili obecnej nie akceptowała żadnego rozszerzania zakresu obowiązywania sposobu 4 na personel przyuczony lub niewykwalifikowany.

5.6 EKES podkreśla potrzebę utrzymania przez kraje możliwości regulowania usług publicznych zależnie od postawionych sobie celów społeczno-rozwojowych, a także popiera wyłączenie z zakresu negocjacji w obszarze usług tak zasadniczych świadczeń jak edukacja, zaopatrzenie w wodę i energię czy służba zdrowia.

5.7 EKES odnotowuje, że negocjacje prowadzone od ponad 5 lat na zasadzie „żądań i ofert”, w dziedzinie liberalizacji rynku usług przyniosły jak dotąd niewiele pozytywnych rezultatów. Szereg stron uczestniczących w negocjacjach kwestionowało skuteczność takiego podejścia. Komitet popiera inicjatywę poszukiwania uzupełniających metod i trybu prowadzenia negocjacji w obszarze usług w kolejnych miesiącach poprzedzających konferencję ministerialną w Hongkongu, które zaowocowałyby dalej idącymi zobowiązaniami członków WTO (np. podejścia z zastosowaniem określonych formuł na płaszczyźnie multilateralnej i wielostronnej, podejście sektorowe, itp.).

5.8 EKES jest gotów zanalizować zgłoszoną przez UE propozycję wprowadzenia „wspólnych zobowiązań podstawowych” w zakresie handlu usługami oraz podejścia opartego na formułach. Propozycja ta może jednak przeczyć podstawowej zasadzie układu GATS, który zapewnia pewną elastyczność pod względem wyboru i rozmiaru zobowiązań w zakresie liberalizacji. Propozycja Komisji wywołała już sprzeciw niektórych państw rozwijających się.

5.9 EKES popiera powiązanie dostępu zwiększonego poprzez sposób 4 z usuwaniem ograniczeń w zakresie posiadania firm usługowych przez podmioty zagraniczne zgodnie ze sposobem 3 (np. przedstawicielstwa handlowe) — takie kompromisowe podejście przekonać może niektóre kraje rozwijające się do zaangażowania się w negocjacje w dziedzinie usług.

6. Ułatwienia wymiany handlowej

6.1 Ułatwienia wymiany handlowej, jedyna spośród kwestii singapurskich, jaka „przetrwiała”, są niezwykle ważne dla rozwoju gospodarczego każdego kraju, szczególnie jednak w przypadku krajów biednych i najsłabiej rozwiniętych oraz mogłyby dopomóc takim krajom wydobyć się z ubóstwa poprzez większy udział w międzynarodowej wymianie handlowej. Zmodernizowane i uproszczone procedury eksportowo-importowe, płatności międzynarodowych, transportowe, logistyczne i celne, a także szersze zastosowanie technologii informacyjnych oraz lepszy dostęp do kanałów dystrybucji mogą w znacznej mierze obniżyć koszty transportu towarów pomiędzy producentami a konsumentami, zwiększyć międzynarodowe przepływy handlowe, jak również zaowocować nowymi inwestycjami w krajach rozwijających się. EKES przy licznych okazjach wyrażał swoje poparcie dla wielostronnie uzgadnianych zasad mających na celu rozwiązanie wspomnianych problemów.

6.2 Modernizacja procedur oraz infrastruktury celnej i transportowej dla biedniejszych krajów okazać się może niezwykle kosztowna, dlatego potrzebna jest pomoc techniczna oraz wsparcie ze strony krajów rozwiniętych przy rozbudowie potencjału gospodarczego. Jednak kraje przyjmujące tę pomoc powinny podjąć konieczne kroki gwarantujące, że przyznane środki są wykorzystywane w sposób transparentny i skuteczny. Chociaż krajom najsłabiej rozwiniętym zazwyczaj nie stawia się

wymagań odnośnie ułatwień wymiany handlowej, zdaniem EKES-u szybsza modernizacja procedur handlowych lepiej przysłużyłaby się ich interesom niżli powolne, stopniowe przyjmowanie na siebie zobowiązań.

6.3 W ciągu najbliższych tygodni poprzedzających konferencję ministerialną Zespół negocjacyjny ds. ułatwień wymiany handlowej oceni ponad 30 propozycji złożonych przez różnych członków WTO, dotyczących środków mających ułatwiać wymianę handlową oraz niezbędnej pomocy technicznej. EKES ma nadzieję, że w ostatecznym rozrachunku kraje rozwijające się skorzystają na postanowieniach dotyczących ułatwień wymiany handlowej, a zakres zobowiązań mierzony będzie możliwościami realizacji.

7. Program rozwoju — specjalne i odrębne traktowanie krajów rozwijających się

7.1 W zasadzie wydaje się jasne, że najważniejsze korzyści z punktu widzenia rozwoju wynikać powinny z lepszego dostępu do rynku rolnego, towarów przemysłowych oraz usług, uproszczonych procedur celnych, bardziej jednoznacznych norm sanitarnych i fitosanitarnych, skuteczniejszych reguł WTO, itp. Na przykład, według szacunków Banku Światowego, realny wynik negocjacji w ramach rundy z Doha mógłby zwiększyć dochody globalne o 100 miliardów USD rocznie, z czego znaczna część płynęłaby do krajów biednych i rozwijających się.

7.2 EKES wzywa Komisję Europejską do dołożenia starań, by w trakcie negocjacji poprzedzających konferencję ministerialną w Hongkongu oraz w dalszej perspektywie poniższe zagadnienia uznawane były za kwestie wielkiej wagi:

- rzeczywisty postęp we wdrażaniu propozycji wzmocnienia specjalnego i odrębnego traktowania najsłabszych spośród krajów rozwijających się oraz krajów najsłabiej rozwiniętych; ponadto wyłączenie krajów najsłabiej rozwiniętych z jakichkolwiek zobowiązań do otwarcia rynków oraz umożliwienie im dalszej ochrony produktów, które są szczególnie ważne dla zabezpieczenia żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich za pomocą wysokich ceł;
- bardziej precyzyjne określenie sytuacji i kategorii krajów rozwijających się poprzez wyraźniejsze rozróżnienie pomiędzy krajami o stałych opóźnieniach a krajami, które czerpią już korzyści wynikające z rozwoju gospodarki;
- skuteczne wsparcie finansowe i projektowe na rzecz pomocy technicznej oraz rozbudowy potencjału gospodarczego w państwach najmniej rozwiniętych;
- poważne uwzględnienie problemu erozji preferencji celnych dla krajów biedniejszych, w tym potencjalnych rekompensat finansowych;
- wprowadzanie w życie decyzji dotyczących likwidacji dotacji zakłócających wymianę handlową w przypadku kluczowych towarów, takich jak bawełna czy cukier;

— wprowadzenie w życie decyzji z dnia 30 sierpnia 2003 r. w sprawie art. 6 deklaracji z Doha w sprawie Porozumienia TRIPS oraz zdrowia publicznego w celu rozwiązania problemów członków WTO nie posiadających możliwości produkcji leków, aby skutecznie wykorzystać postanowienie Porozumienia TRIPS ustanawiającego obowiązkowe licencjonowanie w przypadkach kryzysowych w celu zwalczania poważnych epidemii.

7.3 Inne kraje uprzemysłowione powinny również zaoferować bezkontyngentowy i bezpłatny dostęp do rynku dla towarów pochodzących z krajów najsłabiej rozwiniętych, jak uczyniła to UE w ramach programu „Wszystko oprócz broni”. Jak dotąd ze strony USA, Japonii i Kanady brak jest odzewu na tę inicjatywę, pomimo obietnic składanych podczas Konferencji milenijnej w 2001 roku.

7.4 Otwarcie rynków na produkty pochodzące z krajów najbardziej potrzebujących musi iść w parze z zagwarantowaniem znacznych środków finansowych na wsparcie w zakresie rozbudowy potencjału gospodarczego i infrastruktury, aby dopomóc owym krajom w wytwarzaniu i dostarczaniu produktów na rynki światowe. EKES ze szczególnym zadowoleniem przyjął podjęte przez UE podczas szczytu G8 w Gleneagles zobowiązanie do zwiększenia pomocy handlowej na potrzeby rozwoju do poziomu 1 mld euro rocznie. Stany Zjednoczone, a także międzynarodowe instytucje finansowe, takie jak Bank Światowy i MFW, powinny pójść w ślady UE i przeznaczyć więcej środków na potrzeby rozbudowy potencjału handlowego.

8. Regulacje antydumpingowe

8.1 W wielu krajach rozwijających się i wschodzących liczba przypadków „antydumpingu” drastycznie wzrosła od czasu rundy urugwajskiej. W miarę postępującej redukcji ceł, regulacje antydumpingowe coraz częściej wykorzystywane są na potrzeby protekcjonizmu, co ilustrują niektóre przykłady postępowań antydumpingowych w USA i innych krajach. Nieobiektywne metody i praktyki dochodzeń antydumpingowych (np. szacowanie szkody) wykorzystywane są często świadomie z zamiarem utrudniania wejścia na rynek podmiotom zagranicznym. Służy to zazwyczaj interesom niewielkiej liczby określonych firm kosztem szerszego interesu społecznego.

8.2 EKES opowiada się za dokonaniem rewizji postanowień porozumienia antydumpingowego WTO w celu ograniczenia wykorzystania środków przewidzianych do walki z dumpingiem ze względów protekcjonistycznych i politycznych. Niektóre z zaproponowanych środków, takie jak zakaz powództw łączuchowych, „zasada mniejszego cła” („lesser duty rule”), próba interesu publicznego czy ograniczenie czasu dochodzenia i okresu obowiązywania przyjętych środków antydumpingowych, utrudniłyby wykorzystywanie regulacji antydumpingowych z pobudek protekcjonistycznych.

8.3 EKES podziela krytyczne zapatrywania Komisji dotyczące postępów negocjacji w sprawie regulacji antydumpingowych. Kiedy do konferencji ministerialnej w Hongkongu pozostało już tak niewiele czasu, należałoby dojść przynajmniej

do ogólnego porozumienia w tych kwestiach, w których ministrowie powinni postanowić o rozpoczęciu negocjacji w oparciu o teksty prawne.

9. Zagadnienia społeczne

9.1 Warto odnotować, że punkt 8 deklaracji ministerialnej z Doha stwierdza: „Potwierdzamy naszą deklarację przyjętą na konferencji ministerialnej w Singapurze dotyczącą cieszących się międzynarodowym uznaniem fundamentalnych standardów pracy. Odnotowujemy działania podejmowane w ramach Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) w odniesieniu do społecznego wymiaru globalizacji.”

9.2 Zdaniem EKES-u ważne jest, by fundamentalne standardy pracy MOP włączone zostały do międzynarodowego systemu handlu. Nawet jeśli zagadnienia te pozostaną poza zakresem negocjacji dotyczących Programu z Doha, Komitet popiera inicjatywę MOP w tej dziedzinie oraz opowiada się za przyznaniem MOP statusu stałego obserwatora przy WTO. Może być trudno uzyskać akceptację dla światowego systemu handlu, w którym pracownicy tracą miejsca pracy z winy innych przedsiębiorstw, w których panują nieludzkie warunki pracy oraz neguje się wszelkie prawa związkowe. Ponadto do międzynarodowego systemu handlu WTO należy włączyć osiem fundamentalnych konwencji MOP. Potrzeba przyjęcia działań na rzecz ochrony praw socjalnych jest szczególnie istotna w przypadku układu GATS, który reguluje tymczasową, transgraniczną swobodę świadczenia usług przez osoby fizyczne (sposób 4).

9.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje niedawne zalecenia Komisji Europejskiej w sprawie realizacji wniosków sprawozdania Światowej Komisji MOP ds. Społecznego Wymiaru Globalizacji. EKES popiera strategię Komisji Europejskiej wprowadzającą fundamentalne standardy pracy w handlu międzynarodowym oraz systemie inwestycyjnym poprzez wdrożenie ich do dwustronnych oraz regionalnych porozumień handlowych. Komitet opowiada się również za włączeniem rozdziału społecznego do bieżących negocjacji UE-Mercosur.

9.4 EKES podkreśla, że Komisja Europejska powinna pozostać wierna swojemu celowi ustanawiającemu zinstytucjonalizowane, stałe forum łączące WTO, MOP, UNCTAD, Bank Światowy, MFW oraz inne organizacje międzynarodowe mające na celu wspieranie spójności polityki międzynarodowej.

10. Ochrona środowiska

10.1 Słowo „środowisko” nie pojawia się w starym układzie GATT ani razu. Wprawdzie zakres kompetencji WTO dotyczy handlu, jednak z czasem także aspekty ochrony środowiska stały się celem porozumienia ustanawiającego WTO. Deklaracja z Doha udzieliła mandatu do negocjacji nad zagadnieniem handlu i ochrony środowiska z wytyczną ujawnienia ewentualnych sprzeczności pomiędzy postanowieniami dotyczącymi handlu w międzynarodowych porozumieniach dotyczących ochrony środowiska a postanowieniami WTO.

10.2 Zdaniem EKES-u Komitet ds. Handlu i Środowiska powinien kontynuować negocjacje w sprawie relacji pomiędzy postanowieniami WTO a wielostronnymi porozumieniami dotyczącymi środowiska (MEA), pomimo iż dotychczasowe postępy do tego nie zachęcają. EKES opowiada się również za przyznaniem sekretariatom MEA oraz UNEP statusu obserwatorów przy WTO.

10.3 Zdaniem EKES-u bariery utrudniające handel towarami związanymi z ochroną środowiska (np. związane z systemami sanitarnymi, gospodarką ściekami czy energią ze źródeł odnawialnych) należy usunąć tak szybko, jak to tylko możliwe. Komitet wyraża nadzieję, że wykaz towarów i usług związanych z ochroną środowiska zostanie przygotowany w porę przed konferencją ministerialną w Hongkongu.

11. WTO a społeczeństwo obywatelskie

11.1 EKES wzywa wszelkiego rodzaju przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego (biznesmenów, organizacje społeczno-zawodowe, partnerów społecznych, organizacje pozarządowe) do podjęcia kroków zmierzających do:

- udziału w kampaniach informacyjnych w kwestiach poruszanych w ramach Programu z Doha;
- organizowania międzynarodowych zjazdów branżowych i ponadbranżowych;
- aktywnego wkładu, poprzez własne oceny i propozycje, na drodze do sukcesu w realizacji założeń rozwoju zrównoważonego na całym świecie.

11.2 Obok zinstytucjonalizowanego dialogu między WTO a społeczeństwem obywatelskim należy niezwłocznie rozważyć, w jaki sposób w procesie rozwiązywania sporów uczestniczyć mogłyby zorganizowane społeczeństwo obywatelskie oraz pozostali partnerzy społeczni (zgodnie z kategoriami 1 i 2 ONZ, które regulują włączanie organizacji pozarządowych i partnerów społecznych).

11.3 Komitet zapowiada swoje uczestnictwo w tego rodzaju inicjatywach. Jeszcze przed konferencją ministerialną w Hong-

kongu EKES zorganizuje, podobnie jak w roku 2004, konferencję mającą na celu omówienie propozycji w zakresie usprawnienia demokracji uczestniczącej poprzez zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w działania WTO.

11.4 EKES zamierza wzmocnić dialog w sprawie handlu międzynarodowego z przedstawicielami innych rad społeczno-gospodarczych zarówno z Państw Członkowskich UE, jak i państw trzecich, np. krajów AKP, państw najmniej rozwiniętych oraz regionalnych bloków handlowych w Ameryce Południowej i Północnej (Mercosur, Wspólnota Andyjska, CARICOM), jak również w Azji (ASEAN, SAARC) i Afryce (ECOWAS, SADC), oraz z innymi państwami rozwijającymi się.

11.5 Również w swojej opinii z 2003 roku zatytułowanej „O WTO z ludzką twarzą” EKES przedstawił konkretne propozycje promowania większego zaangażowania krajów rozwijających się i społeczeństwa obywatelskiego w działania WTO. Komitet proponuje w niej ustanowienie parlamentarnego wymiaru WTO, zapoczątkowanie formalnego dialogu pomiędzy WTO a zainteresowanymi przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, zapewnianie krajom najsłabiej rozwiniętym ciągłego wsparcia poprzez przekazywanie zasobów oraz fachowej wiedzy, a także ustanowienie formalnego dialogu pomiędzy WTO a innymi organizacjami międzynarodowymi (takimi jak ONZ, Bank Światowy, MFW, OECD, MOP, itd.).

11.6 EKES jest zdania, że przed wejściem w życie nowego porozumienia w sprawie handlu należy dokonać dokładnych analiz następstw w zakresie bezpieczeństwa żywności, zatrudnienia, standardów społecznych, równouprawnienia kobiet i mężczyzn, i to zwłaszcza w krajach rozwijających się. Dlatego EKES z zadowoleniem przyjmuje przeprowadzaną przez Komisję ocenę wpływu na środowisko (*Sustainability Impact Assessment*, SIA), która już teraz stanowi punkt odniesienia, co należy uczynić, aby w rundzie negocjacji osiągnąć satysfakcjonujący wszystkie strony wynik. Ponadto EKES apeluje, by przy tych ocenach skonsultować się z zainteresowanymi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.

Bruksela, 27 października 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND